

Branko Ćeđec

Put svile

valjda ću se znati oduprijeti – rekao sam samome sebi
u rano jutro, još snen u neudobnu krevet.
zatim sam ustao, zašao pod tuš i krenuo ispirati
svakovrsne taloge cijeli sat, sat i pol, možda dva.
onda sam ti krenuo u susret, perolak i namirisan:
iza nas su ostale neprospavane noći i tjedni apstinencije,
košmama paučina, vidici u izmaglici: sve
nelijepo priče iz naših individualnih života,
između su se ukotvile male drame i veseli igrokazi
napisani u strogoj formi sms poruka:
160 znakova s razmacima, u kojima treba reći sve,
a pritom ne zatvoriti nijednu od mogućnosti
koje smo jednom, u zanosu dijaloga, uspjeli otvoriti.
sada sam stajao pred tvojim vratima, nijem a namirisan,
posve nesvjestan ideje i cilja, prema kojemu sam krenuo,
sigurno, samouvjereno, kao da mi je prvi put.

2001-08-14

Ronjenje na dah

yves mi je poslao sms:

jedna me talijanka već treći dan gleda pod vodom.

i ja gledam nju. dolje smo goli i sami. gore se ne poznajemo.

rekao sam mu, u našem svakodnevnom slengu:

bi kul! stej vel! nakon toga je, po podacima iz sljedeće poruke, ponovno zaronio, jer “je dolje mimo i neponovljivo lijepo”.

razumio sam njegov vapaj, na drugoj, udaljenoj obali.

zatim sam zaronio u *orijentalne priče* marguerite yourcenar:

otputovao u kinu, pa u kotor, dubrovnik, pa opet izronio

melankolično, makar to više ni približno nije u modi.

vidio sam nekoliko talijanki, četiri čehinje i sedam tustih mađarica.

vidio sam suncobran koji se vrpaljio u ritmu tijela,

vidio sam i jedne modre, neumorne i preduboke oči:

htio sam u sebi zatomiti strast za ronjenjem, ali nisam

mogao skinuti pogled, nisam mogao nataknuti sunčane naočale,

uopće: nisam se mogao pomaknuti s mjesta u pijesku,

u koji sam, staloženo i nijemo, tonuo i tonuo.

2001-08-18

Auto

ivana mi govori u slušalicu: *napiši da imam auto:*
mali srebrni citröen ax. večer je, vozim brzo
s aerodroma u grad. mak je oputovao u vrsar,
vlaga je oko osamdeset posto, oblaci su sve tamniji, lišće treperi
na povjetarcu koji je neočekivano zapuhao kao da
želi omogućiti barem elementarno disanje.
ivana još uvijek polazi autoškolu *paklenica* i ima otkačenog
instruktora koji razvozi opatice po brezovici i samoboru,
jednom je neke odvezao čak do sarajeva. inače pobožno psuje
u automobilu s krunicom obješenom na retrovizoru i
pije samo *coca-colu* na sobnoj temperaturi.
citröen je star deset godina, kupljen od prijateljice naše,
s relativno trulim desnim pragom i sjebanim kuplungom:
toliko se vidi na prvi pogled. kiša još uvijek ne pada,
ne pada ni vlaga u zraku, ni pritisak od 1054 hektopascala.
čitam mailove i nikome ne odgovaram, jer mi glavobolja
ne dopušta nijednu suvislu rečenicu. ivanina jučerašnja
poruka, koju sam pročitao tek danas, vapi za razumijevanjem:
hej, jesi li rekao mići i maku da sam kupila auto.
citröen ax, srebrni, diesel. baš mi je krasan mali.

2001-08-22

Shanghai, galopirajući kroz zamagljeni grad

u avionu xian-shanghai stjuardese dijele hranu i rutinski objašnjavaju postupak u slučaju opasnosti: spuštanje je obavljeno oblacima. sitna, ubitačno gusta kiša zamagljuje pomalo mliječne prozore na zrakoplovu kineske kompanije. grad je hladan i vlažan; moćna i blatna huangpu valja se pred mnogoljudnim očima; kitnjasti falus *oriental pearl* gubi se u guštiku oblaka, zajedno sa šumom nebodera na pudongu, nebodera s kojih se ne vidi nikamo: ni gore, ni dolje, ne vidi se ni lice u zrcalu koje vibrira u zamasa ledenog vjetra sa sjevera. u rotirajućem restoranu na 43. katu hotela *jin jiang tower*, odakle se ipak razaznaje golemi grad u kišnoj izmaglici, doručkovali smo proprženi špek i frigane kolutiće koji su podsjećali na ribu. u *yesterday wine's & pub* lokalnu, nasuprot hotela, jedini u kojemu su bila upaljena svjetla u dva ujutro, svratili smo na rundu solidnoga kineskog piva po njemačkoj licenci: vlasnica i šankerica primile su nas s osmijehom koji nije napuštao njihova podudama lica: *možemo vas poslužiti jednim pićem, a onda moramo zatvoriti, jer nam je radno vrijeme odavno završilo*. nakon druge runde zaključale su vrata i prigušile svjetla. na izlasku su nas ljubile i podijelile posjetnice, s kojih sam upravo prepisao nazive. bile su radosne zbog zadovoljstva na našim licima, iza alkoholom zamućenih pogleda. bilo nas je četvorica, njih samo dvije, pa je tulum završio prilično muški. ujutro je netko kucao na vrata hotelske sobe. isteturao sam mamuran i otvorio: pred vratima je stajala sićušna kineskinja i pitala me jesam li naručio masažu. *nisam* – odgovorio sam nepromišljeno i vrata su se zaklopila. tek ispod tuša osjetio sam bolove u leđima i shvatio poruku djevojke pred vratima. preda mnom je bio dug put do aerodroma i dvanaest i pol sati leta do frankfurta. *pudong international airport* zrcalio se u umjetnom jezeru koje ga je mehanički odvajalo od kine, makar bih vrlo teško, nakon kratkoga posjeta, mogao reći što je to kina. u vip salonu nasuli su nam čaj i podijelili vlažne frotiraste ubruse. obrisali smo kinu s obraza i dlanova, srknuli putnu zalihu čaja od jasmína i hladno ušetali u *lufthansin* prekrncani zrakoplov.

2001-08-28

Krajolici seksualnosti i blata

na ulicama više nije bilo ni psa:
avioni su bombardirali prigradska naselja, vrtovi su bili puni
pirike i maslačka, zadnjih ostataka pedagogije,
iz koje si izlazila u suknjici iznad gležnja, svježe depiliranih listova,
i govorila mnoge rečenice o narančama i vladivostoku,
o škarpini u vinu i balatonskoj prašini,
o smjelim sklekovima i visoravnima pacifika,
ili nekog drugog mora, karfiola, samilosnih sestara i karlovačkog piva.
bože, koji kupus! – ponavljao sam u sebi uvijek istu rečenicu, s pogledom
na tvoja koljena i smiješne zube u baroknu rasporedu.
grub i raznježen istodobno, kao u mladosti umjetnika, filantropa,
silazio sam raspuklinom tijela, iskustvom preživljavanja.
čovječe, ničega na ulicama.
vlaga u ustima, sirovi teksas zasađen u dvocijevku,
radost, sneni glas pastira na simboličnome pašnjaku.

2003-4-13

2003-4-20

Sir i masline

selo dragozetići na krajnjem je sjeverozapadu otoka.
nadamak trajektnog pristaništa porozina.
strm prilaz, zbijene ulice, kuće s terasama,
crkva i stara talijanska škola: velika zgrada s velikim
razbijenim prozorima, jer u školi se odavno ne događa ništa.
jedino mjesto koje odiše prostorom, ispunjeno je prazninom.
ona slijedi priču o otoku, velikom i pustom, ili se tako čini,
jer ljudi su uglavnom turisti, koji dolaze i odlaze,
a na otoku ostaju samo oni koji nikada nigdje nisu uspjeli pobjeći.
na otoku se ne nudi ništa cresko, jer to nitko ne proizvodi.
masline su posvud, a ulje je samo bračko.
ovce su posvud, a sir je samo paški.
da, janjetina: ona se sprema na specifičan način. u belom.
tek sam se danas sjetio da ne poznajem nikoga s cresa.
ni jednu jedinu osobu. i da sam davno, kao apsolvant
jugoslavistike poslao molbu za posao u cresa. i bio primljen.
i da prije toga nikad nisam bio na cresa. i da me uhvatila
silna panika. i da sam smislio neku odvratnu laž. i da
nikad nisam otišao ni vidjeti kakav je to posao zapravo.
i da nikad kasnije nisam ni pokušavao tražiti posao na školi,
jer opet bi me mogli primiti, a to znači da sam u gabuli,
teškoj gabuli, jer i neko bi drugo mjesto moglo biti
napušteno i tužno poput cresa u studenom.
ali, čovječe, ovaj je otok prekrasan, vjerojatno i ljepši
nego sada kada horde talijana i slovenaca,
hrvata, francuza, nijemaca njuškaju po svakoj rupi,
prevrću svako ovčje govno, zaviruju iza svake zavjese,
i odlaze ne vidjevši ništa: odlaze bez mirisa u nosu i
okusa u ustima, jer jeli su čevapčice s lukom
i pljeskavicu s kajmakom, i pili su laško pivo ili ožujsko
namačući tjestasta dupeta u bistrim šljunčanim uvalama.
selo dragozetići na krajnjem je sjeverozapadu otoka.
nadamak trajektnog pristaništa porozina.
strm prilaz, zbijene ulice, kuće s terasama,
crkva i stara talijanska škola: velika zgrada s velikim
razbijenim prozorima, jer u školi se odavno ne događa ništa.
jedino mjesto koje odiše prostorom, ispunjeno je prazninom.

2004-08-09

Apage satanas!

u kasno proljeće, pred sam početak ljeta, čitao sam prijevod romana *okrug sinistra* mađara ádáma bodora. na otoku sam krenuo čitati knjigu priča *pjesma košnice* norvežanina frode gryttena. ádám bodor u njegovoj je priči bosanac, emigrant u norveškoj, koji bari debelu norvežanku, zvanu princeza od burundija, gryttenovu junakinju. priča je vrlo lijepa, starinski romantična i bajkovita. no, što će u njoj ádám bodor? kako je mađar postao bosanac? jesu li se dva pripovjedača slučajno susrela u bosni? na bosni? po bosni? bosnom (behar probeharao)?

popodne sam zašao u malo selo orlec na istoku cresa. pokušaj čupanja mladice masline pored puta u šipražju završio je pitanjem:

– što je? što ima tamo? ovca?

– ma ne, kakva ovca! ádám bodor! – rekao sam hladno babi koja je naišla

beštimaćući i mlateći po gmlju štapom od suhe glogovine.

okrenula se i bez riječi nestala iza ugla.

Jednoga je ožujskog dana cijela Odda doživjela šok kada su Ádáma Bodora morali poslati u Bergen helikopterom prve pomoći. Imao je poteškoća s disanjem, previsok krvni tlak i srčanu aritmiju. Liječnici su smatrali da je situacija ozbiljna, ali stabilna. Ostao je ležati u bolnici Haukeland nekoliko tjedana, ali nakon nekog vremena došao je k sebi. Princeza od Burundija u bolnicu mu je poslala cvijeće i pismo. Mora je posjetiti kada ozdravi. Mora joj to obećati. (Frode Grytten: Princeza od Burundija u: Pjesma košnice, Naklada MD, Zagreb 2004, preveo Bekim Sejranović)

2004-08-10

Gostilna Dobrovo

prvo je oko zapešća niknuo crno-žuti *verlauf*'s brojevima.
potom smo pili vino u *rinfuzi* i slušali ciganski *band*.
svirali su romski, pjevali slovenski.
šandovi su nudili vino i bijelu *zaseku* na crnome kruhu.
jedan je tip bezobzirmo maznuo našu čašu i nestao u masi.
gospođica u strogoj konobarskoj opravi prezrivo nas je presjekla:
vaš problem!
i dalje smo neodoljivo pjevali dalmatinske pjesme: mićo, roman, kemo i ja.
i naš štajerski prijatelj mitja, koji je svaki *intermezzo* koristio za refren:
jedna mi piti da, druga mi jesti da...
jedna je kelnerca, druga je kuharica...
a sad jednu bosansku! – zavapio je kemo i iz njegova je grla
noć zaoralo svima neočekivano:
lipe cvatu, sve je isto ko i lani...
odspavali smo nekoliko sati u kući za turiste i krenuli u lov na doručak.
kada smo nakon češljanja terena napokon ugledali otvorenu *gostilnu*,
kelnerca u plavim borosanama hladno je dreknula:
ništa do 11! stanite u red!
bilo je 9.30 u sjeni tustog kestena.
četiri zidara organizirala su *ad hoc* simpozij o razlikovanju gemišta i špricera.
na suho, naravno, jer *gostilna* ni dalje nije radila.
onda se gospođa smilovala, zbog dobrog vladanja i dva izmučena refrena,
tako da smo uskoro rolali pršut i grubo narezan sir, urešen listom mrkve,
punjenom maslinom i jednim zgužvanim feferonom.
odjednom tajac:
– *plin!* – rekao je roman.
– *plin!* – rekao je mićo.
– *plin, jebo te!* – rekao je kemo.
– *plin, stvarno jebeni plin!* – dodao sam ja, nosa začepljena od alergije.
sladunjavi miris parao je nadmoćno čisti slovenski zrak.
gospođo, odnekud dopire plin! – zapjevali smo četveroglasno.
žena je umrla od smijeha:
nema straha, fanti, samo da ugušimo ose u ostavi!
u 11.07 radnici u kombinezonima dobili su gulaš i palentu.
tri špricera i jedan gemiš.
kemo je popio rakiju.
mićo mineralnu vodu.
krajolik je bio toskanski.
zrak je svrdlao pluća.
jednolični ritam klupka odmotavao je savršen dan.

2004-08-31